

Wichelen

Bij de beesten af

19 december 2010

Er lag zoveel sneeuw dat ik eigenlijk de arrenslee had moeten nemen. Maar de rendieren zijn uitgeleend. Aan een figuur met een grote witte baard, een rood pak en een zeer uitgesproken embonpoint. Waarom? Ja, waarom doet een mens dat? Misschien omdat het tenslotte Kersttijd is (vreten op aarde voor alle mensen die geld en goed willen) en omdat het me een ouderling scheen te zijn die niet bijdraagt tot de gevreesde vergrijzing. Die wortel van alle kwaad die maakt dat onze arme, onbestaande regering zich niets meer kan permitteren. En zeg nou zelf: als je in de vleespotten mag graaien en je voelt niets dan bodem, dan is dat toch uitermate frustrerend. Maar goed, ondertussen heb ik vernomen dat die rode figuur slechts één dag per jaar werkt! Al moet hij zich dan wel erg uitsloven. Dus zo'n trouvaille voor het rechte trekken van de economie en het saneren van de staatsfinanciën blijkt hij nu ook weer niet te zijn. Erger nog: hij legt er zich op toe veel te dikke kindjes nog verder de vernieling in te jagen door ze met snoepgoed te overstelpen. Of verweende en verveelde kindjes met speelgoed te bedenken waar ze al na een kwartier op uitgekeken zijn. Die vent in dat rode kostuum die pakte het ook nog eens volkomen verkeerd aan. Die riep: „ho, ho, ho“. Terwijl iedereen toch weet dat je tegen die rendieren „ju“ moet roepen willen ze in aktie komen. Een buitenlander waarschijnlijk. Ik vond al dat hij zo raar praatte. Net alsof hij teveel kauwgom in zijn mond had.

De honden hier in de buurt kwamen ook al niet in aanmerking als trekdieren. Gaja, die lui van de dierenrechten, wil het niet en bovendien zijn ze met te weinig. Het is verder toch ook maar een zootje, trouwens. De ene is volslagen ondermaats en zijn naam klinkt als een whiskeymerk, de andere is dik en vadsig en nog een ander heeft een rijke thuis en die voert hoe dan ook al geen klap uit. Bleef dus enkel nog de mogelijkheid om als voermiddel het autootje te nemen en mee te helpen aan het tot vieze pulp vermalen van de blanke wade waarin het landschap zich had gehuld. Mooi om te zien al dat wit. Maar zoals wel meer mooie dingen ook gevaarlijk. Strikt genomen had ik wel wandelend naar het startpunt van de wandeling gekund. Tenslotte was mijn doel niets anders dan Wichelen. Net aan de andere kant van de Schelde. O, had je op wat anders gerekend dan? Hè ja zeg, het moeten niets steeds verre, exotische oorden zijn. Ik ben tenslotte Paul Theroux niet. En, je weet het: wie het kleine...

Wichel, waggel...

Wichelen is een gemeente in Oost-Vlaanderen. Er zijn daar ongeveer 11000 inwoners. Daarvoor hebben ze wel drie dorpen moeten samenhaken: Wichelen zelf, Schellebelle (de mooiste plaatsnaam van Vlaanderen, zeggen ze daar zelf) en Serskamp. Denk maar niet dat men in Wichelen overal mensen ziet met conische hoeden met sterren erop en die met een wichelroede aan de gang zijn. Die zijn er misschien wel, zonderlingen vind je

overall, maar niet in groten getale. Dat „wichelen“ heeft dan ook geen uitstaans met het esoterische gedoe. Nee hoor, de plaatsnaam gaat terug op „wig“. Dat moet dan „een bocht in een rivier“ betekend hebben. En inderdaad, de Schelde maakt hier een ruime meander en omsluit zo het dorp. Eertijds, in minder verlichte tijden, waren ze daar erg tevreden mee want op die manier was het dorp van drie zijden door de rivier afgeschermd van eventuele vijanden. Waardoor de verdediging van het territorium veel eenvoudiger te organiseren was. Tegelijk bracht dat ook wel een flink nadeel mee: grote gedeelten van het dorp overstroomden regelmatig. Zó dikwijls zelfs dat een hele wijk ooit werd opgegeven doordat de bewoners hoger en droger gebied opzochten. Dus om in Wichelen aan water te komen, moet men daar allerm minst gaan wichelen.

De gemeente heeft zowaar twee zangeressen voortgebracht die er al eens in geslaagd zijn hun stem te laten registreren en om in de „boekskes“ te komen. Het strekt me waarschijnlijk niet tot eer dat ik van geen van beide meiskens ooit heb gehoord. Er is enerzijds Kim Van Hee die zich aan de wereld presenteert als Kim Kay. En anderzijds Lien De Greef, alias Lady Linn, zangeres van onder andere Lady Linn and her Magnificent Seven. Ik heb onderweg geen gezang gehoord en al helemaal niet van deze diva's. Het zou me trouwens ernstig verontrust hebben indien dat wel het geval was geweest want engelachtig gekweel omtrent deze tijd van het jaar... Ik zing (!) het liever hier nog even uit voordat ik geroepen wordt als auditorium voor de engelscharen.

Beestig

Voor de verandering was het nog eens vroeg toen ik me liet inschrijven voor de dertiende uitgave van de Schooierstocht. Al was er mij dan toch al iemand voorgegaan. Een omstandigheid waar ik dankbaar gebruik van gemaakt heb door zijn sporen nauwlettend in de gaten te houden. Waar hij wat in het rond had staan draaien, wat zelden het geval was, daar wist ik dat het uit te kijken was. De bewegwijzering was, net als voor twee jaar, slordig. Iemand daar bij de wandelclub De Schooiers moet een bijzonder groot hoofd hebben want de pet waarmee hij naar één en ander gooit is heel ruim bemeten. Dat het donker was zo

Un éléphant, ça trompe énormément

tussen zeven en half negen, ja, dat hielp natuurlijk ook niet echt mee. Evenmin dat sommige pijltjes een wit kraagje hadden gekregen en dat ze wel eens van kleur veranderden. Maar goed, wat er was en het spoor van mijn voorganger hebben me redelijk op streek gehouden.

In de aankondiging van de wandeling was er sprake van dat een ontmoeting met de kerstman en „Den Beer“ niet uitgesloten was. Al was het dan zo dat het eerste dier waar ik mee geconfronteerd werd een... olifant was! Een kleintje, ja, is het weeral niet goed? Het scheen me ook toe dat hij of zij uit karton was. Evengoed, je verwacht het toch niet in deze omgeving. Het beest moet er al geruime tijd gestaan hebben want er had zich op allerlei onderdelen van de fysionomie sneeuw genesteld.

Stiekem had ik gehoopt dit keer „Den Beer“ eens in de ogen te kunnen kijken. Twee jaar geleden, toen ik bijna dag op dag dezelfde tocht deed, was dat niet gelukt. Helaas, ook dit keer werd mijn oprechte verlan-

gen gefnuikt. Waarschijnlijk door mijn vroege aanwezigheid en de omstandigheid dat de beer nog uit zijn winterslaap moest gewekt worden. Evenwel: wat is dat daar allemaal in Wichelen met die beer? Wel, het is iets met een heeeel lange geschiedenis.

In de kersttijd trekt Den Beer door de straten van Wichelen. Hij wordt daarbij vergezeld door zijn begeleider en de Sterrenman (dus toch!), een pelgrim, een vlegelman, een fluit-

Den Beer en zijn gezelschap. De foto is niet van mij. Gevonden op het internet.

speler en twee ruiters. Voilà! De ronde van een beer met zijn begeleiders vindt haar oorsprong in een lied dat wellicht 200 jaar oud is en dat altijd maar doorgegeven werd door de generaties heen van grootouder aan kleinkind. Het is pas later geweest dat het verhaal verweven werd met het kerstgebeuren, de kindermoord in Bethlehem en de vlucht naar Egypte. Vermoedelijk liggen ook zigeuners die door het land trokken met een levende beer aan de basis van de traditie in Wichelen. En, kan het toeval zijn dat er een wijk is die „Bohemen“ heet en dat „bohemer“ in ons dialect staat voor „zigeuner“?

De traditie was op sterven na dood tot in 1962 een aantal mensen de handen in elkaar sloegen. Misschien omdat het nogal koud was. In elk geval werd er weer aangeknoopt met de traditie van weleer. Men doet daarbij de spotnaam van de Wichelaars, Schooiers, alle eer aan. Want dat is precies wat er gebeurt. Er wordt daarbij echter een nobel doel geëind. De opbrengst gaat steeds naar het Sint-Maartensfeest, waarbij elk jaar op 11 november ruim 300 Wichelse kinderen en de bejaarden in het rustoord getrakteerd worden. Het initiatief kan op veel sympathie rekenen. Ook de ouders van zangeres Kim Kay spelen sinds enige tijd een rol in het gebeuren. Elk jaar houden de beer en zijn gevolg halt bij hen. Met het oog op het krijgen van een traktatie. Linda Van de Velde zegt daarover: *„Een jaar of acht geleden belden ze aan. Ik had net soep gemaakt, omdat we in de namiddag bezoek verwachtten. De beer en zijn gevolg roken de soep. Aan hun blikken te zien, kregen ze plots honger. Ik besloot hen te laten proeven. Toen ze vertrokken, was de hele soepketel leeg. Vanaf dat jaar houden ze hier elk jaar hun tussenstop, met brood, soep en hartverwarmende drankjes.“* 't Is toch schoon, nietwaar?

Molentjes

In Wichelen mondt de Molenbeek uit in de Schelde. Het hoeft dus ook geen verwondering te wekken dat er hier nog watermolens te vinden zijn. Twee in getal. Al zijn ze geen van beiden nog in staat om enig werk te verrichten, ze zijn nog steeds.

Wat ligt er meer voor de hand dan dat er in de Watermolenstraat inderdaad ook een watermolen te vinden is? Hoewel... meestal is het niets meer dan een straatnaam en is de oorzaak van die naamgeving al lang niet meer te vinden. Hier in Schellebelle staat er nog wel eentje en ik ben eraan gepasseerd. Niet dat er wat van te zien is want meer dan een gevel en een poort is er niet te bewonderen. Daarachter echter gaat de Van Hauwermeirenmolen schuil. Die is zo genoemd naar de vroegere molenaarsfamilie. De molen werd gebouwd in 1775 en hij staat reeds aangegeven op de Ferrariskaart. Oorspronkelijk was het een oliemolen. Later volgde een ombouw tot korenmolen. Daarbij werd het waterrad vervangen door een turbine. Molenaar Prosper Pappaert hield de molen tot rond 1972 in bedrijf. Sinds 1994 is de molen als monument beschermd.

De molen heeft sinds kort nieuwe eigenaars en die hebben beloofd al het mogelijke te doen om hem te restaureren. Geen geringe opgave want de molen verkeert in een matige tot slechte toestand vanwege de talrijke duivenhokken die iemand er heeft gebouwd. Daarbij is uitermate onzorgvuldig te werk gegaan en door grote lekken in de daken is belangrijke schade ontstaan. Daardoor is de originele molenconstructie in een zeer deplorabele staat geraakt. Hoe ver het zou staan met de eventuele restauratie was uiteraard niet te zien doorheen de gesloten poort.

Op het laatste stuk van de wandeling werd mijn geïmproviseerde maar beschadigde gehoor getroffen door het geluid van snel stromend water. Met name ter hoogte van de Boondocks. Niet dat die rockband daar dat lawaai zat te maken. Die band heeft al in 1988 de gitaren

De Molen van Dulcé

aan de wilgen gehangen. Nu hing daar alleen maar sneeuw. Nee, het is een etablissement dat zich tooit met het epitheton „American Bar and Steakhouse“. Hoewel wat er verder op de gevel staat dat beeld niet echt aanvult. Bij mijn weten komt „Bitte ein Bit“ niet uit dezelfde landstreek als die vermeende bar. Maar goed, naast het Steakhouse brult het water. Echt, het stroomt daar met geweld over een molendam. Zo erg dat het gaat schuimen. He-

lemaal te verwonderen is dat niet want het niveauverschil daar schijnt wel twee meter te zijn! Het gaat hier om het overblijfsel van de Molen van Dulcé. Soms werd en wordt die ook kortweg aangeduid met „De Watermolen“. Of nog: de Molen van Torrekens. Deze watermolen is nog ouder dan de voorgaande want hij werd voor 1539 gebouwd. Om in 1747 nog eens herbouwd te worden. In de 19e eeuw werd de molen in bedrijf gehouden door de familie Dulcé. Vandaar dus een van zijn namen. In 1921 en in 1938 werden nog verbouwingswerken uitgevoerd. Tot in 1971 bleef de molen regelmatig in werking, daarna nog af en toe. Het binnenwerk is nog volledig. Het is ondertussen een heel archaïsche opstelling. Het metalen bovenslagrad, met een diameter van 1,60 meter, is volledig verroest en voor zover ik het kon zien, bijna helemaal verdwenen. In tegenstelling met wat je redelijker wijs zou verwachten bij een zo oude molen, is die niet beschermd!

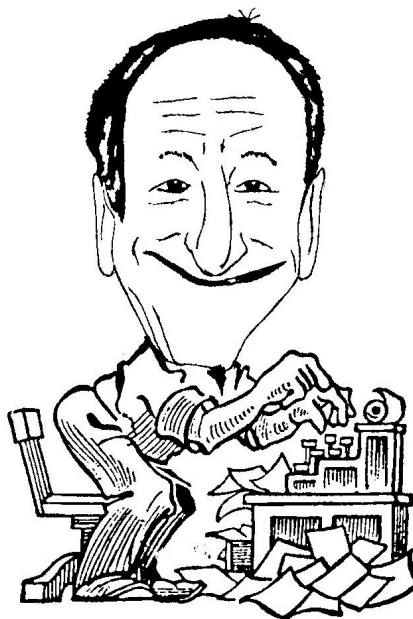
Koud sprookje

In tegenstelling tot twee jaar geleden, toen het landschap door zijn vlakheid en leegheid niet veel meer dan troosteloosheid uitstraalde, was nu alles bedekt met een dikke laag sneeuw. Die liet alles er anders uitzien. Dus ook de plassen die met een dun ijslaagje bedekt waren dat bij het onverhoeds betreden ervan meteen begaf. Zodat de wandelaar in het daar onder staande water trapte. Ach, het is ook nooit goed! Ziet alles er eens feeëriek uit, moet er zo nodig gezanikt worden over wat natte voeten. Het leek er echter wel op dat alle kleur uit de wereld verdwenen was en dat alles of wit, of zwart geworden was. Ja, kom, met hier en daar wat grijs. Is het nu goed?

De track van deze tocht door de sneeuw: ruim 21 kilometer

©2010 Michel Christiaens